

Д. Д. ГОРДОН

Гордон Дмитро Дмитрович, композитор, оркеструвальник та аранжувальник, студія Уоллі-Уорлд, м. Лос-Анджелес, Каліфорнія, США.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9799-5854>

СПАДКОЄМНІСТЬ ТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ В СІМ'Ї КАРАБИЦІВ: КАДРИ І ЗВУКИ

Розглянуто внесок в українську культуру представників трьох поколінь сім'ї Копиці-Карабиць. Вперше проаналізовано етапи розвитку творчості композитора на прикладі його кіномузики. Династичний спадок у творчих сім'ях свідчить про поєднання генетичних факторів з традиціями виховання. Яскравим прикладом плідності цього подвійного процесу є сім'я музикознавця М. Д. Копиці та композитора І. Ф. Карабиця. Його життя не було достатньо довгим, щоб втілити весь творчий потенціал, але продовжувачами справи духовного збагачення вітчизняної та світової культури стали діти – Кирило та Іванна. Більшість творів Карабиця вже стали об'єктами досліджень, і тільки його кіномузика досі не знайшла свого місця в роботах музикознавців. Сам жанр у багатьох випадках є прикладним і не привертає глибокої уваги фахівців. Але для Карабиця взірцем стали шедеври, в яких музика органічно доповнює відеоряд, а іноді суттєво розширює його зміст. Саме так сприймається десяток дитячих анімаційних стрічок, музика яких ненав'язливо занурює дитину у казковий світ, допомагає зрозуміти літературний сюжет або сучасну побутову ситуацію. Музика Карабиця до дорослих анімацій містить джазові звучання як втілення вільного мислення, пристрасно бажаного в часи застою. Еволюцію стилю Карабиця дозволяють вивчати, зокрема, і його саундтреки, які у «живому» виконанні з кадрами-фотопроекціями заслуговують на програму, подібну до пісенного вечора в Палаці «Україна» під керівництвом сина, відомого у світі диригента. З кіно була пов'язана і робота дочки, яка пізніше безпосередньо продовжила одну з важливих справ батька в дирекції Конкурсу пам'яті Горовиця. Центром збереження і примноження сімейної духовної спадщини є доктор мистецтвознавства, професор НМАУ ім. П. І. Чайковського Маріанна Давидівна Копиця-Карабиць.

Ключові слова: саундтрек, українська кіномузика, творчість І. Карабиця, діяльність М. Копиці, внесок К. Карабиця.

Постановка проблеми. Іван Карабиць – видатний український композитор, творчість якого охоплює багато жанрів. Серед них не останнє місце належить саундтрекам до художніх і анімаційних фільмів. Об'єктом дослідження є історія сім'ї Маріанни Давидівни Копиці та Івана Федоровича Карабиця, а також розгляд одного з найголовніших жанрів його творчості, що відображує етапи творчого розвитку майстра.

Історія світового мистецтва знає багато випадків, коли представники творчих сімей виявляють династичну спадковість, розвивають свій талант у суміжних галу-

© Д. Д. Гордон, 2019.

DOI: <https://doi.org/10.31318/0130-5298.2019.045.190019>

зях. Подібні ситуації зустрічаються і в українській культурі, але на цей час вони ще не стали предметом ґрунтовного вивчення. Саме тому актуальним є дослідження спільних рис і відмінностей між представниками поки що трьох поколінь талановитих діячів культури, достойних продовжувачів родинних традицій і надбань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Автором були розглянуті наукові роботи¹, присвячені творчості та діяльності трьох членів династії Копиці-Карабиць, а також інтерв'ю² та задокументовані спогади³ про них.

Мета статті – вперше на прикладі кіномузики І. Карабиця розглянути сферу професійних інтересів композитора в зв'язку з історією сім'ї.

Викладення основного матеріалу дослідження. Перший з відомих членів обраної нами династії – письменник, літературознавець Давид Демидович (Дем'янович) Копиця (1906–1965). Він народився в бідній селянській родині, пізнав цінну хліба, заробленого важкою працею. Любов до рідної мови привела його до Харківського педінституту, а згодом до аспірантури Науково-дослідного інституту ім. Т. Г. Шевченка. З того часу ім'я і творчість Кобзаря та Івана Франка стали невід'ємною частиною життя молодого літературознавця. Особливо пам'ятною була робота Давида Демидовича разом з П. Тичиною, М. Рильським над ювілейною повною збіркою поезій Тараса Григоровича Шевченка. Після війни полковник-фронтвик запрошується на відповідальні посади до Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів Української РСР, редагує журнал «Вітчизна», керує кіностудією ім. О. П. Довженка (тут знадобився досвід, набутий у 30-ті роки – редагування у Всеукраїнському фотокіноуправлінні та на Одеській кіностудії). Нарешті знайшовся час для творчості, один за одним знімаються фільми за сценаріями Д. Д. Копиці – документальні, художні, де висвітлюються постаті і твори українських письменників. Підрастають дочки, Давид Демидович багато і плідно працює... Та сімнадцять поранень не сприяють довгому життю – на пам'ять лишилися ордени і меморіальна дошка на будинку по вулиці Пушкінській.

Продовжувачкою справи батька, на ниві української культури, стала Маріанна Давидівна Копиця-Карабиць – нині професор кафедри історії української музики НМАУ ім. П. І. Чайковського, доктор мистецтвознавства, «достойна донька достойного батька» – за висловом Б. І. Олійника, який часто бував у затишній оселі. Щоб вшанувати пам'ять батька Маріанна Давидівна підготувала збірку, як раніше на спомин про свого чоловіка. Але все це вже у новому тисячолітті, а спочатку були роки навчання.

Випускниця Л. П. Єфремової, Маріанна Давидівна до останніх днів турбувалась про свою самотню викладачку, допомагала їй у вирішенні побутових проблем. Після закінчення аспірантури М. Д. Копиця викладає в консерваторії, студенти згадують її незвичайні для тих часів креативні методи, що дозволяли краще засвоїти матеріал. Сумісні походи до бібліотеки Академії наук привчали молодь активно користуватися фондами. Цікаво, з користю і доброзичливістю протікала підготовка біля 200 курсових, бакалаврських, магістерських робіт.

Поєднання організаційних здібностей і широти наукового пошуку дозволило Маріанні Давидівні сконцентруватися ще у двох напрямках: брати активну участь у

¹ Берегова О. Особливості композиторського стилю Івана Карабиця у контексті української культури // Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2015. № 2, С. 45–61.

² Антоненко А. Кирило Карабиць // День. 2013, 28 серпня.

³ Єфименко А. Мюнхенська зустріч Родіона Щедрина і Кирила Карабиця // Культура і життя. 2013, 15 березня.

проведенні фестивально-конкурсних заходів і досліджувати спадщину Б. Лятошинського, Ю. Мейтуса, І. Карабиця та інших композиторів і виконавців. Творча енергія Маріанни Давидівни поширювалася на авторські курси музичної культури української діаспори, сучасної музики, музичної критики. Вагомим внеском у наукову скарбницю стала нова галузь – епістологія, що збагатила методологічну базу сучасного мистецтвознавства. Маріанна Давидівна точно знає таємниці збільшення часового простору, інакше вона б не змогла одночасно готувати програми на радіо і телебаченні, керувати створенням кандидатських дисертацій та (протягом десяти років) очолювати профком свого вишу. Участь у житті кожного члена колективу тут поєдналася з груповими туристичними поїздками Україною, пропагандою здорового способу життя на власному прикладі, в групі аеробіки. Все це доповнювалось відмінним виконанням сімейних обов'язків. Отже, перед нами реальне втілення багаторукої східної міфологічної істоти в образі чарівної нашої сучасниці із неосяжною інтелектуальною складовою. Не дивно, що талановита дівчина привернула увагу перспективного студента з Донеччини, який згодом стане її чоловіком.

Майбутній композитор, диригент, музичний діяч Іван Карабиць вчився в консерваторії та аспірантурі у Б. Лятошинського, а після його відходу – у М. Скорика. Простим збігом обставин не можна пояснити той факт, що обидві ці особистості надихнули М. Д. Копицю на глибоке дослідження їхньої творчості. Тим часом, Іван Карабиць працював у військовому музичному колективі, керував КиївМузикФестом, брав участь у роботі по лінії ЮНЕСКО, успішно викладав у музичній академії. І головне – встигав писати музику, яка стала невіддільною частиною світового мистецтва ХХ століття¹. За своє, на превеликий жаль, недовге життя (1945–2002) Іван Федорович зумів передати через музику людські почуття настільки органічно, що став єдиним українцем, який отримав замовлення від Карнегі-холу², де і прозвучала кантата до сторіччя діаспори.

Еволюція стилю від камерної додекафонії до масштабних вокальних, симфонічних, концертних жанрів включала і значну кількість естрадних пісень, адже Іван Карабиць був талановитим мелодистом. В окремих вокальних мініатюрах і циклах втілені ліричні й героїчні образи³, а у великих формах домінує громадянська і філософська тематика. Спираючись на вітчизняні інтонаційні пласти, автор також звертається до надбань Малера, Бартока, а найбільше – до улюблених Стравінського і Шостаковича. Органічно поєднуються у Карабиця історичні паралелі, включаючи джаз, із сучасними радикальними прийомами, і завжди цей синтез має концептуальне значення⁴.

Особливу роль для кожного композитора грає безпосередній контакт зі слухачем. Багато творів пишуться «у стіл», чекаючи на виконання роками, а то й десятиліттями. Найдемократичніший жанр – кіно – дає можливість висловитися та отри-

¹ Берегова О. Загадка життя і творчості Івана Карабиця // *Музика*. 2012. № 1. С. 30–33.

² Галузевська О. «Урочиста кантата» Івана Карабиця – музичний пам'ятник українській діаспорі // *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Київ., 2013. Випуск 105. На пошану М. Д. Копиці: Збірник статей, С. 349–351; Михайленко О. Композитору Карабицю аплодував Карнегі-хол // *Хрещатик*. 2001, 25 січня.

³ Берегова О. Особливості композиторського стилю Івана Карабиця у контексті української культури // *Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Київ, 2015. № 2, С. 45–61.

⁴ Волосянко Т. Пространство и время в современных произведениях для домры (на примере произведений И. Карабица и С. Губайдулиной) // *Молодой народник. Ежегодник студенческих научных работ*. Харьков, 2006, выпуск 1, С. 19–24.

мати зворотню реакцію, відчутти живий зв'язок із сучасниками. Три десятки кіноробіт (художніх, анімаційних) свідчать про пошуки Карабицем власної інтонації у багатьох напрямках і різноманітних жанрах. Для кожного сюжету майстер підбирає спеціальну групу засобів виразності, що відповідає змісту. Першою у списку анімаційних фільмів, де була використана музика Івана Карабиця, стала «Зубна бувальщина» (1972) – гумористична історія про страждання людини, яка боїться стоматолога, із джазовим супроводом без слів – на той час сміливий вчинок молодого автора. Метафора: перев'язане обличчя, закритий рот, фінальне видалення зуба – в поєднанні з напівзабороненим тоді джазом – сприймалася як ковток свіжого повітря, нечастий для тодішнього телебачення. Інший «дорослий» мультим «Жили-пили» з'явився через 13 років як відгук на антиалкогольну кампанію. Сатиричні історії розповідають про зникнення динозаврів (соло саксофона), зруйнований Колізей (цитата з «Кармен»), пропитий острів (джаз для колонізатора, перуанська пісня для індіанця). Врешті, Лохнеське чудовисько під фантастичні звуки перемагає антигероя, що з'явився на озері у супроводі пародійного вальсу. Єдина анімаційна стрічка, яку не вдалося розшукати, це «Каїнові сльози» (1981) на політичний сюжет із музикою у виконанні групи «Кобза».

Безмежжя фантазії втілює композитор у десятку дитячих мультим. Першою спробою стала «Була у слона мрія» (1973). Тут, як часто буває у Карабиця, з'являється соло флейти – цей тембр в діалозі з сопрано, дозволив йому створити в той же період трагічні «Пісні Хіросіми».

Наступним саундтрекам притаманні різні образні сфери: лагідна наспівність – «Ниточка і кошеля» (1974), весела маршовість – «Півник і сонечко» (1974), скерцозна фантастика – «Тато, мама і золота рибка» (1976). Останній з них повчальний, адже сварку батьків, коли мама грає на фортепіано повтор дисонансів, треба припинити самим, без чарівної рибки, заради щастя дитини.

Яскраво озвучені такі епізоди як сцена гасіння пожежі – «Хто в лісі хазяїн» (1977), епізод польоту під гру трембіти – «Крилатий майстер» (1981), щасливий фінал на землі та на хмаринці – «Дощик, дощик, дужче» (1982). Мінімалістичне скерцо з електронними тембрами змальовує первісний світ – «Як було написано першого листа» за казкою Р. Кіплінга (1984), ніжні флейтові мелодії втілюють пригоди в зимовому лісі – «Дівчинка і зайці» (1985).

Саундтрек мультфільму «Різнокольорова історія» (1986) починається стилізацією класичного клавірного твору з альбертієвими басами, що переходить в цитату П. І. Чайковського («Пісня жайворонка» з циклу «Пори року»). Перша є вступним зануренням до атмосфери старовини, друга передає поетичний стан дівчинки-художниці. Раптом на її малюнку з'являється злюща пляма, що перетворюється на вовка – музика динамізується у тембрі електрооргану. З появою Баби Яги все більше нарастають дисонанси. Щасливий кінець з демонстрацією малюнка татові супроводжується першою «класичною» темою. Відсутність тексту акцентує увагу на музиці, приваблює маленьких глядачів до її слухання.

В останньому анімаційному фільмі Карабиць звертається до твору М. Черемшини «Сльоза». Карпатські награвання доповнюються тут звучанням дитячого хору, оркестровий епізод під час блукань дівчинки в зимовому лісі створює тривожний настрій. Фінальне просвітлення розкриває гуманістичну ідею традиційного святкового сюжету. Діти композитора залюбки сприймали татові мультики, коли вони йшли по телебаченню.

Бажання спілкуватися музикою з дітьми Карабиць реалізував не тільки саундтреками анімацій, але і музикою телефільму «Іванко і цар Поганин» (1984). Його пролог прикрашає народна колискова «Ой, ходить сон» у виконанні Ніни Матвієнко. Ніби своєрідний епіграф, він задає російськомовному фільму паралельного змісту: під час народного свята звучать троїсті музики, в сцені прощання з позитивним царем воронів Каркароном чуємо оркестрову обробку «Козака несуть» з малосекундовими низхідними підголосками. Інший пласт музичної драматургії фільму – авторські епізоди з яскраво-образною ілюстраційною музикою. Це фанфари, під час сцени ради старійшин, марш злих сил, вокаліз впізнавання Іванком матері серед полонених, драматичний фрагмент битви звільнених Повітрулею бранців. Вже досвідчений автор вибудовує логіку форми так, що оркестрова постлюдія підсумовує сюжет і його музичне втілення. На початку фільму поетичний камерний пейзаж із сольним співом створює арку із заключною широкою панорамою й узагальнюючим висновком: немає нічого прекраснішого за рідну землю, де вирішуються всі життєві проблеми.

Дюжину «дорослих» повнометражних стрічок з музикою Івана Карабиця відкриває чорно-білий фільм «Комісари» на революційну тему. Композитору лише 25 років, а він вже опанував методи створення цілісної кінопартитури. Як стогін землі звучить на українських народно-пісенних інтонаціях вступний вокаліз низького жіночого голосу¹. Ми бачимо ріллю, але замість сіячів по ній скачуть конармійці. Пізніше герой буде одинокорухатись у зворотному напрямку під уповільнене кларнетове звучання пісні «Іхав козак за Дунай». При повторі переосмислюється пісня «Ой, чий то кінь стоїть»: спочатку співає чоловічий дует, потім інструментальне соло «підкріплює» слова Громова про вихід з партії. Двоголосна фортепіанна інтерлюдія розкриває глибину почуттів героїв у ліричному діалозі під час запалювання свічок. Двічі з'являється тема фортепіанного вальсу, під який молодь танцює в клубі, але змін вона не зазнає, втілюючи стабільність фонового побутового елементу. Різким контрастом звучать ще два пісенні фрагменти – хорівий марш і ліричний дует (на інтонаціях українського фольклору). Це протиставлення являє собою семантичну пару: невмолимий поступ нового життя всупереч природному людському пошуку щастя.

Практично одночасно Карабиць працював над музикою до фільму «Вулиця 13 тополь» про відновлення зруйнованого землетрусом Ташкента. Зіставлення молодіжної пісні під гітару і східної інтонаційної сфери є звуковим каркасом стрічки.

«Земні та небесні пригоди» (1974) присвячені романтичній молоді, яка захопилася планеризмом. Традиції повітроплавання втілює «Авіамарш», сучасний етап зображують фрагменти, в яких звучить, як і в попередньому фільмі, естрадний ансамбль під керівництвом Ігоря Ключарьова. Стрибки з моста в Гідропарку супроводжуються джазовим епізодом як втіленням екстриму.

Пристаюючи до партитури «Острова юності», композитор знову пропонує молодим героям співати під гітару, що в той період набуло масового поширення, а також вводить, як нестаріючий ліричний еталон, народну мелодію «Тихо над річкою». Запис симфонічних фрагментів було здійснено Державним оркестром під керівництвом С. Турчака. До 150-річчя Марка Вовчка в екранізації її твору «Записки паламаря» бере участь оркестр Держтелерадіо і диригент В. Гнедаш, які виконують скерцозні епізоди. Другий з них звучить тричі, підкреслюючи важливі моменти сюжету. Назва фільму «Житіє святих сестер» вжита в переносному значенні, бо їх жит-

¹Про роль вокалізів у сольних і хорівих творах Карабиця див. Галузевська О. Діалог слова і музики у співтворчості Б. Олійника та І. Карабиця. Автореф. канд. дис., Київ, 2006.

тя не відповідає монастирському укладу. Вальсова тема змальовує образ спокусника Михайла. Намагання хлопчика Тиміша зрозуміти сенс вчинків дорослих підкреслено остинатною темою, що втілює невідступну ідею спокутування гріхів.

Комедійна мелодрама «Без року тиждень» (українською точніше «Без ночі не тутешній»), як і попередня стрічка, вийшла застійного 1982 року, її бадьорий настрій створюється завдяки енергійним пісням, які молоді працівники річкового транспорту виконують під гру ансамблю (гітара, барабани, акордеон). Перша пісня «Ми з якоря знімаємось» відразу добре запам'ятовується, а друга, з її пружним пунктирним ритмом, може слугувати зразком радянської молодіжної масової пісні. В кінці вона повторюється і «програмує» оптимістичний настрій слухача. Композитор, заявлений у титрах і як диригент, знайшов тут ідеальний темп і характер виконання відповідно до образу.

Лише два роки по тому, і знову цікава робота – «Тепло студеної землі». Виробнича тематика тут сполучається з молодіжною романтикою. Дві мелодійні пісні, майстерно оркестровані епізоди та автор за диригентським пультом – складові успіху саундтреку.

Наступного року, з професійною швидкістю і найвищою якістю, з'являється не менш яскрава стрічка – «Слухати у відсіках» - про героїчну працю підводників, які і досі співають на своїх зустрічах пісні, подаровані Іваном Карабицем. Виконання пісні «Легендарний Севастополь» доповнює офіційну сцену параду. Небезпечність роботи героїв підкреслює вступний епізод хроніки воєнних років з напруженою музикою, в якій композитор втілює героїчні будні. Особлива електронна оркестровка дозволяє озвучити роботу акустиків.

Два попередні двосерійні фільми поступились об'ємом наступному – «Поранені камені» (1987). У ньому три серії, героїчний сюжет (революційна боротьба на Кавказі) і багаті можливості для композиторської фантазії. Вступний хоровий вокаліз у поєднанні з неймовірними гірськими пейзажами змальовує цілісний рельєфний образ. Діалог дерев'яних духових, як фон для бесіди старого подружжя, далі розвивається під час побачення молодих, як продовження народних традицій.

Нова сторінка кіномузики Івана Карабиця відкрилась у стрічці на актуальну тему – боротьба з наркоманією. «Дорога в пекло» (1988) супроводжується важким роком, а брутальна агресивність сюжету зображена і в пісні.

Пам'ятні події 1991 року змінили весь суспільний устрій, відобразившись, зокрема, і на композиторському мисленні. Фільм «З життя Остапа Вишні» виявив нові, внутрішні пріоритети у створенні партитури. Композитор перейнявся трагічною долею гумориста, глибоко відчув його особистість. Знахідки попередніх саундтреків були доповнені та переосмислені. Так, дует дерев'яних духових, що супроводжує читання автобіографії, має явно виражені фольклорні інтонації, як і вокаліз, що звучить під час побачення з дружиною на засланні. Документальні кадри прощання біля Будинку письменника озвучені тією ж піснею, що і в фільмі «Іванко і цар Поганин», – «Козака несуть», але тут чуємо вокаліз хору і дзвони. Вони з мелодією цієї пісні продовжують лунати в сцені хлопчика з книгами. У фіналі (янголи з голубом і титри) з'являється тема-катарсис у вібрафона. Виразне звучання музики протягом фільму є безумовною заслугою диригента-подвижника Ігоря Блажкова.

Серед своєї кіномузики Карабиць найбільше цінував «Партитуру на могильному камені» (1995). Сонористичні, електронні звучання відображують стан душі головного героя фільму – композитора, який лікується в психіатричному відділенні. За сюжетом, у його реквіємі цитується музика іншого автора, що тоді вважалось плагіатом і породжувало моральні страждання. Остинатна тема «соль-бемоль, фа, мі-бемоль, ре» втілює наднапружений стан митця, ритм фортепіанної теми співпадає з

ударами сокири, авторська музика зіставляється з народними танцювальними награваннями на баяні, з модними роковими звуками з приймача молодого лікаря. Хоровий вокаліз під час відвідин хворого дружиною втілює переживання обох, обумовлюючи трагічний фінал. Участь в запису музики «Київської камерати» свідчить про плідну співпрацю композитора з відомим колективом.

Останньою кінороботою Івана Карабиця стала екранізація творів Лесі Українки «На полі крові. Akeldama». Біблійні сюжети зображені в східних мелодичних фразах, у соло дерев'яних духових. Спогад Йоганни про розп'яття величним спокоєм мажорного хоралу протиставляється оточуючій сцені розкішного бенкету. В момент початку дощу і наприкінці його з'являється тема «*соль-бемоль, фа, мі-бемоль, ре*» з попереднього фільму - «Партитура на могильному камені», але тут вона більш розвинена, продовжена і поглиблена.

При всьому різноманітті тем, сюжетів і способів їх втілення, кінороботам Івана Карабиця притаманне поєднання уваги до режисерського задуму із власним баченням, «зустрічним жанром». Останні чотири роботи (із «Різдвяною казкою» включно) демонструють принципово інший, концептуальний підхід до створення саундтреку, коли авторська думка виходить за межі окремого фільму, додає його закінченість, втілює глобальну ідею. Духовний зміст творів переважає сюжетну площину, додає об'єму, виводить жанр кіномузики за прикладні межі.

Про творчість І. Карабиця написано і сказано чимало¹, і кожен, хто виконує, слухає чи аналізує його музику, знаходить в ній щось своє, індивідуально сприймає послання автора. Тепер молодим непросто зрозуміти, який моральний тягар доводилося нести порядному митцю, щоб не обманювати себе і слухача, досягати консенсусу із керівництвом композиторської Спілки, щоб у радянські часи твори потрапляли до виконавців і до слухачів. Тепер легко судити тих, хто змушений був з ідеологічних причин робити «реверанси» перед владою. Але співвідношення за кількістю і якістю цих поступок зі справжнім мистецтвом у кожному конкретному випадку свідчить про ступінь музичного таланту і дипломатичних здібностей митця. Можна зрозуміти музикознавця Л. Кияновську², яка вважає творчість Карабиця антирадянською, враховуючи історію його грецької сім'ї, виселеної з Криму в 1944 році. Навіть справжнє прізвище батька – Карабітіс – було змінено у вихорі складних історичних процесів. А звинувачення колег-композиторів у нібито «прихованій єврейській національності», що руйнували шлях до шевченківського лауреатства – це готовий сюжет для драми «Радянська мораль», яка обернулася трагедією. Життєві сили покидали людину, що знаходила підтримку, передусім, в межах своєї сім'ї. Сам його передчасний відхід став застереженням для всіх причетних: «Час розсудить!».

Увічнення пам'яті про Івана Федоровича – у виконанні та вивченні його творів, у продовженні діяльності організованих за його активної участі фестивалю КиївМузикФесту, конкурсу пам'яті Горовиця, Фонду культури, присвоєння його імені навчальним закладам, у творчості учнів Карабиця, у проведенні композиторських конкурсів його імені. Один із них організувала для студентів музичного коледжу ім. Глієра викладач О. В. Швецова – однокурсниця композитора, інший – армійський друг Івана Федоровича, архітектор Олександр Карпов.

¹ Копелюк О. Іван Карабиць: ефект присутності (інтерв'ю з М. Д. Копицею) // Когнітивне музикознавство. Харків, 2014. С. 342–355.

² Кияновська Л. Сад пісень Івана Карабиця // Музика. 2017. № 6. С. 48.

Творча й організаторська робота Івана Карабиця органічно поєднувалася з особистим життям. Почалось воно з... перелому ноги у зимових Карпатах, де його симпатія на ім'я Марина (Маріанна) виявила теплу турботу, опікуючись травмованим, але задоволеним співкурсником – композитори вчилися разом зі студентами історико-теоретичного факультету. Ці двоє були призначені один для одного, що поступово стало зрозуміло і їм, і оточуючим¹. На весіллі дружина відомого сьогодні у світі українського композитора Валентина Сильвестрова – Лариса – поділилася з подругою секретом свого сімейного щастя. На жаль, воно виявилось недовгим. Першою у небуття пішла Лариса, а пізніше – Іван, якого Лариса радила Маріанні розуміти і підтримувати. Туга Сильвестрова вилилася в присвячений дружині Реквієм. Пам'ять про Карабиця постійно відлунює у численних мистецьких подіях за участі його єдиної коханої жінки.

Але спочатку все складалось гармонійно, в сім'ї з'явилося двоє дітей. Вони навчалися у КССМШ ім. Лисенка, потім у консерваторії: Кирило на диригентському – у Р. Кофмана, Іванна, – як і мама, – на історико-теоретичному факультеті. Зараз вона, після телевізійної сфери, плідно працює в дирекції Міжнародного конкурсу молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця, журі якого з 1995 року очолював Народний артист України, професор Іван Карабиць.

Кирило продовжив навчання у Відні (батько вклав гонорар за діаспорну кантату) і вийшов на міжнародний рівень: Будапешт, Париж, Страсбург, Веймар... Його запрошують кращі колективи Європи, Азії, Північної Америки. Кирило Іванович співпрацює з видатними солістами, оперними театрами. Пам'ять про батька диригент дієво зберігає виконанням його творів². Серед них – прем'єра опери-балету «Київські фрески» (2005) – знакового опусу, що повинен регулярно з'являтися на сцені Національної опери України. 2015 року в Палаці культури «Україна» відбувся концерт пісень Івана Федоровича «Мадонна Україна» за участі естрадних зірок. Яскраві епізоди його кіномузики могли б скласти програму не менш цікавого вечора.

Висновки. Внесок членів сім'ї Копиця-Карабиць в українську і світову культуру свідчить про значний масштаб, глибоку національну вкоріненість, духовну силу традиційного менталітету³. Кожен з п'яти представників родини відкрив свою помітну сторінку в художній і науковій сферах, проклав власний шлях до вітчизняного культурного обширу, на якому виділяється багатожанрова творчість Івана Карабиця, зокрема, його раніше не досліджувана музика до кінофільмів.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2019 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко А. Кирило Карабиць // День. 2013, 28 серпня.
2. Берегова О. Загадка життя і творчості Івана Карабиця // Музика. 2012. № 1. С. 30-33.
3. Берегова О. Особливості композиторського стилю Івана Карабиця у контексті української культури // Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2015. № 2, С. 45–61.

¹ Карабиць І. «Коли я говорю про ідеальну жінку, я розповідаю про свою дружину» // Вісті з України. 1995, № 10–11. 2, 15 березня.

² Антоненко А. Кирило Карабиць // День. 2013, 28 серпня.

³ Єфименко А. Мюнхенська зустріч Родіона Щедрина і Кирила Карабиця // Культура і життя. 2013, 15 березня.

4. Волосянко Т. Пространство и время в современных произведениях для домры (на примере произведений И. Карабица и С. Губайдулиной) // Молодой народник. Ежегодник студенческих научных работ. Харьков, 2006, выпуск 1, С. 19–24.
5. Галузевська О. «Урочиста кантата» Івана Карабиця – музичний пам'ятник українській діаспорі // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ., 2013. Випуск 105. На пошану М. Д. Копиці: Збірник статей, С. 349–351.
6. Єфименко А. Мюнхенська зустріч Родіона Щедрина і Кирила Карабиця // Культура і життя. 2013, 15 березня.
7. Карабиць І. «Коли я говорю про ідеальну жінку, я розповідаю про свою дружину» // Вісті з України. 1995, № 10–11.2, 15 березня.
8. Кияновська Л. Сад пісень Івана Карабиця // Музика. 2017. № 6. С. 48.
9. Копелюк О. Іван Карабиць: ефект присутності (інтерв'ю з М. Д. Копицею) // Когнітивне музикознавство. Харків, 2014. С. 342–355.
10. Копиця М. Маєстро-філософ // День. 2009. 16 січня.
11. Михайленко О. Композитору Карабицю аплодував Карнегі-хол // Хрещатик. 2001, 25 січня.

REFERENCES

1. Antonenko, A. (2013, August 28). Kyrylo Karabyts. *Day [Den]* [in Ukrainian].
2. Berehova, O. (2012). The mystery of life and work of Ivan Karabyts [Zahadka zhyttia i tvorchosti Ivana Karabytsia]. *Music [Muzyka]*, No. 1, pp. 30–33 [in Ukrainian].
3. Berehova, O. (2015). The characteristics of composition style of Ivan Karabyts in the context of the Ukrainian culture [Osoblyvosti kompozytorskoho stylu Ivana Karabytsia u konteksti ukrainskoi kultury]. *Journal of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine [Chasopys NMAU im. P. I. Chaikovskoho]*. Kyiv, No. 2, pp. 45–61 [in Ukrainian].
4. Volosyanko, T. (2006). Space and time in contemporary compositions for domra (using the examples of compositions by Ivan Karabyts and Sofia Gubaidulina) [Prostranstvo i vremja v sovremennyh proizvedenijah dlja domry (na primere proizvedenij I. Karabica i S. Gubajdulinoj)]. *Young Populist. Annual journal of student scientific articles [Molodoj narodnik. Ezhegodnik studentcheskih nauchnyh rabot]*. Kharkiv, No. 1, pp. 19–24 [in Russian].
5. Haluzevska, O. (2013). The Solemn Kantata by Ivan Karabyts – the musical monument for the Ukrainian diaspora [Urochysta kantata Ivana Karabytsia – muzychnyi pamiatnyk ukrainskii diaspory]. *Scientific Herald of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine [Naukovyivisnyk NMAU im. P. I. Chaikovskoho]*. Kyiv, No. 105. “In honour of M. D. Kopytsia”: Compilation of articles [Na poshanu M. D. Kopytsi], pp. 349–351 [in Ukrainian].
6. Iefymenko, A. (2013, March 15). The meeting of Rodion Shchedrin and Kyrylo Karabyts in Munich [Miunkhenska zustrich Rodiona Shchedrina i Kyryla Karabytsia]. *Culture and Life [Kultura i zhyttia]* [in Ukrainian].
7. Karabyts, I. (1995, March 15). “When I talk about an ideal woman, I tell about my wife” [“Koly ya hovoriu pro idealnu zhinku, ya rozpovidaiu pro svoiu druzhynu”]. *News from Ukraine [Visti z Ukrainy]*, No. 10–11(2) [in Ukrainian].
8. Kyianovska, L. (2017). The Garden of Songs of Ivan Karabyts [Sad pisen Ivana Karabytsia]. *Music [Muzyka]*, No. 6, p. 48 [in Ukrainian].
9. Kopeliuk, O. (2014). Ivan Karabyts: the effect of presence (an interview with M. D. Kopytsia) [Ivan Karabyts: efekt prysutnosti (interviu z M. D. Kopytseiu)]. *Cognitive Musicology [Kohnityvne muzykoznavstvo]*. Kharkiv, pp. 342–355 [in Ukrainian].
10. Kopytsia, M. (2009, January 16). Maestro-philosopher [Maestro-filosof]. *Day [Den]* [in Ukrainian].
11. Mykhailenko, O. (2001, January 25). Composer Karabyts was applauded by Carnegie Hall [Kompozytoru Karabytsiu aploduvav Karnehi-khol]. *Khreshchatyk* [in Ukrainian].

DMYTRO GORDON

Dmytro Gordon, composer, orchestrator and arranger, Wally World Studios, Los Angeles, CA, USA.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9799-5854>

THE SUCCESSION OF THE CREATIVE PROCESS IN KARABITS FAMILY: FRAMES AND SOUNDS

Relevance of the Study. The life and work of Ivan Karabits represents a significant amount of information, which over the past 17 years has become the basis of a wide range of musicological research. However, far from all the parameters of the composer's heritage have been studied.

The history of the world of art knows many cases where representatives of creative families show dynastic succession, and develop their talent in related fields. Similar situations are also encountered in Ukrainian culture, but they have not yet become the subject of a thorough study. That is why it is relevant to study the commonalities and differences between the representatives of three generations of talented cultural figures, the worthy followers of family traditions and heritage.

Main objective of the study. For the first time, the author of the article seeks to address the sphere of professional interests of the composer in connection with the history of the family through his film music.

Research methods include source study – to study print media that reflects the history of the Kopytsia-Karabits family, analytical – to study the work of Karabits through his film music, generalization method – to summarize the results of the study.

Conclusion. The study allows us to understand the contribution of members of the Kopytsia-Karabits family to Ukrainian and world culture. This contribution indicates a significant scale, deep national rootedness, and spiritual strength of the traditional mentality. Each of the five representatives of the family opened its notable page in the artistic and scientific fields, and paved its own path to the domestic cultural space, which distinguishes the multi-genre work of Ivan Karabits, in particular, his previously unexplored film music.

Keywords: soundtrack, Ukrainian film music, creative work of I. Karabits, activity and work of M. Kopytsia, contribution of K. Karabits.

Д. Д. Гордон. Преемственность творческого процесса в семье Карабиц: кадры и звуки. Актуальность исследования. Жизнь и творчество Ивана Карабица представляет значительный объем информации, который за последние 17 лет стал основой широкого спектра музыковедческих исследований. Однако, изучены далеко не все параметры наследия композитора. История мирового искусства знает немало случаев, когда представители творческих семей проявляют династическую преемственность, развивают свой талант в смежных отраслях. Подобные ситуации встречаются и в украинской культуре, но в настоящее время они еще не стали предметом тщательного изучения. Именно поэтому актуальным является исследование общих черт и различий между представителями пока трех поколений талантливых деятелей культуры, достойных продолжателей семейных традиций и достижений. **Цель статьи.** Автор статьи стремится впервые на примере киномузыки И. Карабица рассмотреть сферу профессиональных интересов композитора в связи с историей семьи. **Методы исследования** включают источниковедческий – для изучения печатных изданий, отражающих историю семьи Копицы-Карабиц, аналитический – для изучения творчества Карабица на примере его киномузыки, метод обобщения – для подведения итогов исследования. **Выводы.** Исследование позволяет понять, что вклад членов семьи Копица-Карабиц в украинскую и мировую культуру свидетельствует о значительном масштабе, глубокой национальной почвенности, духовной силе традиционного менталитета. Каждый из пяти представителей семьи открыл свою заметную страницу в художественной и научной сферах, проложил собственный путь к отечественному культурному пространству, на котором выделяется многожанровое творчество Ивана Карабица, в частности, его ранее не исследованная музыка к кинофильмам.

Ключевые слова: саундтрек, украинская киномузыка, творчество И. Карабица, деятельность М. Копицы, вклад К. Карабица.